

vić stavljala dvadesetak trava — žutilovke, pelena, šafrana — i malo koncentrata anisa, komadišku ovčjeg sira, kada Sunčica plaćnim glasom stade da bogoradi.

Nemaju ni filera, krediti za kola i nameštaj, izdaci za stan, a preduzeće njenog voljenog je u kritičnom stanju, pa površ svega, sramota i nesreća, neću preživeti, ugušiću se od pritiska, dragi joj je zapao u kartaške dugove.

Nije, tata, zao, nije dripac, hteo je naprećac da reši našu situaciju, priznao mi je, u suzama i kršeći prste, da je namerao od dobitka da me iznenadi novom haljinom. Ne sme se zaboraviti da u suštini ima dobro srce. Samo, moram i ja da se žrtvujem, krenuću nam jednom zvrk, pomeriću se perce na tombolskom točku, sreća će se i nama osmehnuti. Napustiće me, tatiće, čelo se Sunčicino nabora lomljivim linijama kao da led puca, dom će mi opusteti, šta ću, samohrana, u belom svetu.

Mijuško poklopi šakom brkove i debele usne. Koliko, upita, odavno naviknut da ga njegova sve prozirinja, malokrvnija i nerovznija Sunčica zaokuplja preklinjanjem koje je u sebi imalo nešto od skičanja pridavljenog kućeta. Jedno, dva miliona, pro-mrmljala je, kao da se davi, tako, zaokružila je, toliko bi im bilo potrebno da se snađu i izvuku iz privremene krize. I, mada je Hadžividojković zviznuo kao da ogara vabi, ipak je potvrdno klimnuo glavom, jer je i ranije srediavao čutke neprilike u koje je zapadala njegova setna i neutješna kći.

Često bi sujeverno pomislio da mu se neka zloćudnica, poput one pričljive Austrijanke, sveti za oholost, za obilje i napredak koji nije zaslužio.

Tek tada Arif ispi rakiju od kraja, natoči polagacke još jednu, pa je okrenu, zabacivši kosmatu glavu, a Sunčica odvoji detence od grudi, iako je kmečalo, naglo odskoči, kao da joj je pozlilo od tog brzog, mada očekivanog i uvek besprigovorenog očevo pristanka: ugušiću se od ovog smrada, to kao da guma gori.

A iza njene slabunjave kose, što je visila u repovima, prvi put ove godine, procvetala je dafina, raspusno mirišući na gorki badem, na tucani bosiljak i lavandu, britko kao vazduh sečen hladnim vetrom planinskim.

Nije se oduvek beričet širio i, kao užegao vonj topline, nadirao preko Hadžividojkovićevog praga. Niti je poštovani Mijuško bio tako tankog pamćenja da je zaboravio trenutke kada mu je bilo malo stalo do radosti i nadmoćnog cerenja. Sećao se da je, pre četrdesetak godina, zapalio veliku lojanicu u sabornoj crkvi, zaključujući se da će se ukoreniti u ovom čudnom gradu koji, sada, rasplinut, skorojevićevski nadolazi kao izmećarsko, vodom zamešano testo.

Niti se postavio bez razloga na imanju, nadomak poslednjih periferijskih kuća, šćućuren kao u zasedi. Čak i zvižduk mu je lovački, tanak ishrk zraka koji pušta niz fino svijeni luk donje usne, kao niz travku.

Primerice, malo ko bi u tom mirnom čoveku, odmerenih pokreta, prepoznao vižljastog išlednika koji je, u prvim posleratnim danima, u svojim šakama držao predmete procesa protiv mnogih ibeovaca, onog koji je bio nadaleko poznat po uzrečici: šlusigotovo.

Saslušavao je okrivljene, išao za sumnjivim trgovcima koji su vonjali po državnom neprijatelju i nečistim rabetama, pisao zapisnike i predavao gotove i obrađene predmete sudovima, šlusigotovo bila je završna faza neprospavanih noći i mučnih dana, u toku kojih je gledao, kao da ih mesi među prstima, ljudski kal i nesreću, lukavost, ridanje, prenamaganje, preklinjanje, upropašćene karijere, jedan tumbe okrenuti svet čiji oblici pucaju od grubog rukovanja i neprikladne upotrebe.

U njemu, u tom svetu, vrilo je kao u nekoj magmi vrele i gorke jave, koja sasvim polako okoštava, nasuprot Beogradu koji se svakoga dana kaćiperski budio, bolje hranio i razrastao.

Da li po kazni ili tek tako, uveli su pod hitno nekakvu administrativnu kvotu, Mijuško je morao da pređe u »Kolonijal«, trgovinsko preduzeće mešovite robe, smešta se upisao da pohađa za tu priliku organizovane kurseve za rukovodeće osoblje i Višu političku školu, pa je po sili zakona naterao da ga postave za komercijalnog direktora.

Eh, tek što je malo situaciju omekšao kao obućar kožu pred štavljenje, opet počeo nešto petljati o potrebi objedinjavanja svih kolonijalnih radnji u gradu, tobož organizacija trgovinske mreže je usitnjena, administrativni aparat raste nekontrolisano, a samo snažno preduzeće može samostalno da nastupa prema inostranstvu i prema proizvođačima. Ostvariće se tako zatvoren proces proizvodnje — trgovina — banke — finalni potrošač.

Svestan je Mijuško da to smeraju da mu potkrešu krila, zbog sile zakona i njegovog inata. Mnogima je rogove sabio u čelo. Neopazimice šmugnu u samostalnu trgovinsku jedinicu »Voćar«, isturenno odeljenje poljoprivrednog kombinata iz Sremske Mitrovice, namesti se kao direktor prodaje i sektora uvoza i izvoza.

Objedinjavanje prodavnica značilo je da, umesto da sam donosi odluke i stara se o društvenoj imovini, nad njom postoji, šlusigotovo, jedno telo, nekakav administrativni centar, zatim komibnovani potrošački saveti na nivou cele mreže, pa dok prodaš tonu jabuka ili dobiješ saglasnost za uvoz šećera, možeš da se posereš u trgovinu. Ovako, računao je, čist posao, s malo rastura.

Tadašnji, vajni, njegov prijatelj iz prvih dana obnove, Dobrivoje Čaćinović, uzalud ga je upozoravao da ni s »Voćarom« neće biti dugo kao na trkalištu, podešeno da bi se slobodarski i domišljati duh Mijuškov razmetao upropac.

I, doista, slušajući i na jednu i na drugu stranu, i tanak vez što je opredalo, u gradima, njegovog srce, i savete bojažljivih prijatelja, Hadžividojković ošacova jedno parče, znajući kao čovek svikao na zemlju, koliko vredi i šta se može napraviti čak i od parloga kraj glavnog puta, samo da je zdravlja i uporne volje, pa vlasnika pritisku uza zid, popiša mu se iz trka na oćevinu, i to tako kao da mu čini uslugu i da ga iz sažaljenja oslobađa tog ubogog komada grabla i leskovine.

Uskoro, pokazalo se da Čaćinović ima ne samo neslućenu moć predviđanja, već kao da je tom zlom kovitlacu sudbine želeo nešto i da pridoda.

Prvo, ozbiljnog i na posao drčnog Mijuška gurnuše u zapećak, tranzirajući mu sektor, navodno zbog toga što, prema pozitivnim propisima, ne može biti u isto vreme i nalagodavac i računopolagač, i likvidator i šef prodaje i nabavke, suviše se upravnih funkcija i vlasti nakomračilo u rukama druga Hadžividojkovića, treba mu fino obraditi krila. Bor-mašinom, autogennim zavarivačem.

Nije badava travu pasao na livadama zlatiborskim ni Mijuško Hadžividojković, vidi on kako puca zemlja između njegovih nogu u krivudavim, dubokim reselinama od prevratničkih, tektonskih poremećaja. Zar da čući, zblanut, zar da se pravi nevešt kada mu sudbina, đavo, nekakav čupavi uncut u obliku naivnog Dobrivoja ostavlja poruke, preteča upozorenja da se na svašta pripremi? Da navuče opakliju privotrstva?

Kao, rastrubi po preduzeću, ide na poslovnog putovanje po Bosni, posetiće Kladanj, kombint u Sarajevu, i bratskoj joj Hercegovini, svrnuće do HEPOK-ovih plantaža, ima neke veze i u Metkoviću, biće bum na beogradskim pijacama kada im usred zime bude dopremio lubenice, grožđe, smokve, dalmatiski pršut, kamenice i daguje iz plantažnih staklenika i ribogojilišta.

Već je pripremio elaborat i ponude, ukratko, izradio je scenario šta će s drugovima iz narećenih preduzeća razgovarati, pa iz potaje okrene brojeve kućnih telefo-

na; zdravo, kako si; znaš koja je; znam; tako stvar vuče zaradu za obojicu; kužim; ne treba objašnjavati; onda piši i šalji; trenutno nemamo na lageru, ali za »Voćar« će se naći; poslao sam ti zaključnice; usluga za uslugu; a to znači da je rabat vaš; kako žena; kako mališani, jel' ti se uvećala porodica; i šlusigotovo.

Jedna od tih nerazumljivih natruka prirode koja opominje bila je iznenadna i sasvim u nevreme izražena bolest njegovog bračnog i životnog druga — Dafine. Ono, ruku na srce, nikada se nije mogla pohvaliti osobito čvrstim sastavom, pa posle devojačke malokrvnosti, neredovnih mesečnica, mučne i plačljive trudnoće, belančevina i bolesnih bubrega, najviše u periodu kada je bila noseća sa Sunčicom, rastrojeni živci dođoše kao prirodna posledica istrzanog života pored Mijuška, u čije poštenje nikada, ni na točku mučiteljskom, ne bi posumljala.

Ta nervna bolest, tog ga je sprečilo da se kao riba, migoljavo, izvuče iz petljancija s »Voćarom«.

Priznala mu je Dafina, posle dugotrajnog buncanja i dvodnevnog neprekidnog sna, u toku kojeg je Miška, po prvi put sa zebnjom osetio da ga davi bniga i da su mu ruke vezane ženinom slabošću, već na ivici strpljenja, pričala mu je da su joj na najstrašniji i na najbezobrazniji način prilazili likovi, poznati, tražeći odgovore na pitanja koja nije shvatala i koja su je mučila upravo zato što su nejasna, a ipak je znala da je, godinama, čekala da isplove na videlo dana.

Tako, na primer, prilazi joj deverko Milisav i snajka, brslja, zbog kog andraka nosim sindžire? Popripitaj, bre, tvog Mijuška, neka učini da vlasti zažmure na jedno oko. Ako je žito zadružno, pita mladić, zašto nam ga otilmju, nevosto, bre, zašto toliko nepravde natašte da gutam, kaži, kad si otoić znala da se gradiš naivnom?

Pa je, laka senka, još bezobrazno steže, šakama, za gležnjeve.

DVE PESME

branko maširević

NOĆNI SUDOVI

saborac ili uhoda
misao srca ovog jednog
za sve
prejako druženje
izazov koji upijam dušom
pripremljen jetko
na pouku kolektivno neshvaćenu
pred mogućim pokoljem
svega što noću bdi
lirski drhti i tajno nestaje
već nekoliko milenijuma
u vreme čovekovo
u službi njegovoj
u međuprostoru gde bezdani sude
i ja sad stojim
ne oklevam ali slutim
da li mi od svega preostaje
vraćanje na uvek potrebne samo moje
noćne sudove

PRODUBLJENA MISAO

dubiš misao
a sve je manje materije
na koju se možeš
osloniti
misao melje podjednako
tebe i materiju
nestajete proporcionalno
uprkos dijalektici
koja uči samo o promeni stanja
tebe je sve manje
i ništa te drugo ne može zameniti